

Zpráva a posudek školitelky

Disertační práce: Eliška Mazalanová, Divák a publikum výtvarného umění 50. a 60. roků 20. století v Československu a jeho teoretická a umelecká reflexia

Eliška Mazalanová zahájila studium doktorského studijního programu na Ústavu pro dějiny umění FFUK v akademickém roce 2011-2012. Státní závěrečnou zkoušku složila v akademickém roce 2015-2016. Během svého studia vyvíjela celou řadu odborných aktivit, účastnila se konferencí, publikovala odborné články, působila jako výtvarná kritička. Je projektovou koordinátorkou platformy tranzit.sk. Jako kurátorka realizovala výstavní projekty pro Galérii města Bratislavy nebo pro Galériu Plusmínusnula v Žilině.

Mazalanová se rozhodla ve své disertační práci zkoumat problematiku diváctví a publika výtvarného umění v padesátých a šedesátých letech 20. století v Československu. Metodologické nástroje, které využívá, vycházejí tedy především z tzv. „obratu k divákovi“, který se spolu se vztahovou estetikou, participativním uměním a zájmem o umělecké projevy v rámci „social practice“, stal dominantním prvkem agendy umělecké kritiky, teorie a dějepisu umění od devadesátých let 20. století.

V souvislosti se zkoumaným obdobím Mazalanová logicky nasměřovala svůj zájem k dobovým rámcům a charakteristikám sociální funkce umění, k různým formám jeho společenské angažovanosti, k politickým a ideologickým funkcím. Nevyhnula se zkoumání direktivních metod politické angažovanosti v podobě socialistického realismu a jeho státem prosazované oficiální doktríny, zahrnující také práci s divákem. Socialistickým realismem stalinského typu se zabývá primárně právě z hlediska dobového diskursu o uměleckém publiku – mase diváků. Díky důkladnému heuristickému a pramennému výzkumu přináší Mazalanová také v této části práce celou řadu zajímavých poznatků, a to navzdory tomu, že těžištěm práce jsou až následující kapitoly, věnované postupně se prosazujícímu požadavku diferenciovanějšího vnímání publika a z něj vyplývající aktivizace diváka neokonstruktivistickými tendencemi a následně participaci jako prostředku ztotožnění umění a života v akčním umění. Mazalanové rozhodnutí věnovat se také oficiální kulturní politice legitimizuje skutečnost, že protagonisté zmiňovaných neoficiálních uměleckých tendencí byli nuceni se vůči direktivám socialistického realismu vymezovat a v opozici k nim nově promýšlet otázky autonomie umění či naopak možnosti jeho splývání se životem.

Mazalanová se zájmu o diváka v kulturní politice socialistického realismu i v rámci neokonstruktivismu a akčního umění věnuje v případových studiích, za jejichž největší přínos považují důslednou komparativnost. Pozornost věnuje situaci na české i slovenské umělecké scéně, citlivě zohledňuje jejich specifika, případné rozpory jí umožňuje překlenout právě zacílení na problematiku diváctví a publika. Její komparace strategií aktivizace diváka využívaných slovenskými a českými neokonstruktivisty (zájem o smyslové vnímání výtvarného umění) a akčními umělci

(zapojení publika do tvořivého procesu) nevyznívá mechanicky, ani samoúčelně, naopak přináší celou řadu nových postřehů a neotřelých interpretací. Mazalanová dospívá k zobecňujícímu poznatku, identifikujícímu v rámci zkoumaných realizací dva základní typy přístupu k divákovi, korespondující se dvěma dominantními koncepcemi vztahu umění a společnosti. Na jedné straně je to pozitivní přístup k moderní společnosti a technické civilizaci, který umění zapojuje do služeb civilizačního pokroku (neokonstruktivní tendence), na druhé straně se jedná o úsilí přiblížit umění životu, motivované buď kritickým přístupem ke společnosti a umění, nebo naopak ambicí rozšířit hranice uměleckého projevu (akční umění).

Disertační práci Elišky Mazalanové považuji za velice přínosnou a kvalitní a jako školitelka si ji dovoluji doporučit k obhájení.

Doc. PhDr. Marie Rakušanová, Ph.D.

V Praze dne 11. 7. 2019